

Про державний бюджет, законодавчі зміни, помірковану економію і посилення ролі професійних спілок у всьому світі розповідає голова Профспілки працівників освіти і науки України Георгій ТРУХАНОВ.

Георгій ТРУХАНОВ: ОСВІТА – ЦЕ ОСНОВА РОЗВИТКУ КРАЇНИ

– Георгію Федоровичу, вочевидь, забезпечення прав освітян залежить передусім від державних видатків. Як Ви оцінюєте цьогорічний кошторис галузі?

– Давайте поговоримо про сам механізм прийняття держбюджету. Законодавство передбачає, що ця процедура повинна бути прозорою, відкритою і погодженою із соціальними партнерами. Є закон про соціальне партнерство, є Генеральна угода, де чітко вказано, що погоджуватися мають усі соціально-економічні питання. Відповідно до указу Президента України з 2005 року діє Національна тристороння соціально-економічна рада, до якої входять представники профспілок, роботодавців і Кабінету Міністрів. Є, зрештою, Спільний представницький орган репрезентативних усеукраїнських об'єднань профспілок на національному рівні – все це учасники соціального діалогу, який мав би відбутися повні, й вони повинні були б погодити бюджет країни перед його прийняттям. Однак цього не відбулося.

І небажання приймати спільні рішення і знаходити консенсус у складних питаннях – це біда влади нашої держави. Саме тому відбулася Революція гідності й люди вийшли на Майдан – аби найвище керівництво рахувалося з інтересами народу. Сьогодні замало змінити лише менеджмент країни – треба вдосконалити підходи до вирішення тих чи інших проблем і проводити реформи шляхом їх обговорення з усіма учасниками процесу.

МІНІМАЛЬНА – НЕЗМІННА

Стосовно освітянського бюджету. Один із найважливіших параметрів держбюджету – це мінімальна заробітна плата.

Протягом цього року вона буде незмінною і становитиме 1218 гривень, а нарахування тарифної сітки залежатиме саме від цього показника.

Профспілка, ознайомившись із проектом доопрацьованого закону про Держбюджет на 2015 рік, одразу відреагувала і направила звернення до народних обранців, де засвідчувалося, що зміст і структурна побудова кошторису країни унеможливають передбачення в ньому видатків на освіту в повному обсязі. А зростання інфляційних процесів, підвищення тарифів на комунальні послуги та цін на продукти і незакладене збільшення розміру мінімальної зарплати та посадового окладу працівника І тарифного розряду – все це погіршить ситуацію і призведе до зубожіння значної частки освітян України.

Зрозуміло, що нинішній економічний стан у державі є надскладним: анексований Крим, видатки на армію, агресія Російської Федерації, проведення АТО... Тож важко сьогодні говорити про якісь перемоги чи здобутки у новому кошторисі галузі. Наразі вони обмежуються збереженням мінімальної заробітної плати на тому самому рівні. А змінами до законодавства, зокрема Законом №76-VIII, звужено соціально-економічні права педагогів і науковців, студентської та учнівської молоді, ветеранів педагогічної праці у багатьох пунктах. Освітняни, звичайно, можуть зрозуміти реалії країни, але фінансування освіти за таким принципом – це, скоріше, наступ на права тих, хто день у день сіє добре й вічне.

Із цього приводу ми неодноразово зверталися до керівництва країни, народних депутатів. І свою позицію озвучували на солідарних акціях протес-

тів: що для збільшення доходів держави влада має вжити дієві заходи для легалізації тіншового бізнесу, підвищення рівня оподаткування заможних верств населення, пом'якшення податкового навантаження для громадян із низьким рівнем доходів та боротися з ухиленням від сплати податків. Саме такими кроками варто сьогодні йти до наповнення бюджету, а не через урізання коштів чи недофінансування освіти.

– Як Ви вважаєте, якщо економія для країни є неминучою, на чому варто заощаджувати?

– Питання справді складне і треба розглядати весь бюджет у комплексі. Адже держава нині повинна не заощаджувати, а створювати умови для поступового зростання економіки, зрештою збалансувати податки. Проста економія матиме мінімальний короткостроковий ефект, а от виважені кроки даватимуть розвиток і перспективу.

Для прикладу: наразі дитячо-юнацькі спортивні школи, санаторії-профілакторії й оздоровчі дитячі табори опинилися під загрозою закриття через брак фінансування, економію. Проте сьогодні це неприпустимо і неправильно, якщо ми хочемо, щоб діти і молодь були здоровими. Бо нині навколо як гриби після дощу ростуть заклади, де продають алкогольні напої, а спортивних шкіл і закладів оздоровлення стає все менше. Хіба це не вплине на здоров'я нації й обороноздатність нашої держави у майбутньому?

Минулого року уряд підписав меморандум з Міжнародним валютним фондом. Тепер робота місії МВФ в Україні може спричинити перегляд бюджету. І навіряд чи при перегляді освітньої галузі додадуть коштів. Найімовірніше, що освіту і далі розглядатимуть як об'єкт для додаткової економії. І тут ми разом з Міністерством освіти і науки, профільним парламентським комітетом, народними депутатами повинні тримати чітку й принципову позицію щодо недопущення зменшення фінансування галузі під час ухвалення бюджету. Поки що це вдається: маємо підтримку і комітету, і міністерства. Сподіваюся, так триватиме й надалі.

ЗАКОНОДАВЧІ ЗМІНИ

Щодо останніх ревізій законів, зокрема: від 28 грудня 2014 року «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чин-

ність, деяких законодавчих актів України» №76-VIII, «Про Державний бюджет України на 2015 рік» №80-VIII, «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» №79-VIII, «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» №77-VIII – профспілка має свою точку зору.

Ми проаналізували зміни, які відбулися в освітньому законодавстві, і вважаємо, що надання Кабінету Міністрів України права ручного управління питаннями фінансування галузі, нормування й оплати праці працівників, та ще й в умовах недо-

Ми донесли цю інформацію до спілчан і суспільства. Профспілка направила листи до голів комітетів Верховної Ради України: з питань науки і освіти, соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення, голів фракцій Верховної Ради України, Уповноваженого з прав людини. І від імені членів усієї освітянської громади переконуємо депутатів ініціювати звернення до Конституційного Суду про перевірку стосовно відповідності новоприйнятих законів Конституції України.

ЗРОСТАННЯ РОЛІ ПРОФСПІЛОК

Останніми роками відбувається активізація діяльності профспілкових організацій в Європі, насамперед освітянських. Адже багато європейських кра-

ДЕРЖАВА НИНІ ПОВИННА НЕ ЕКОНОМИТИ, А СТВОРЮВАТИ УМОВИ ДЛЯ ПОСТУПОВОГО ЗРОСТАННЯ ЕКОНОМІКИ

статності видатків, котрі виділяються на галузь за залишковим принципом, призведе до подальшого зниження рівня добробуту освітян.

Прийнятими законами звужено права педпрацівників на пільговий проїзд у транспорті, підвезення їх до місця роботи, забезпечення підручниками, посібниками, методичною літературою, надання житла з опаленням та освітленням педагогічним працівникам і пенсіонерам у селах. Не передбачено матеріальне забезпечення та побутове обслуговування учнів ПТНЗ, харчування школярів початкових класів – що вже викликало неспокій у суспільстві.

Законотворцям у всьому потрібно керуватися найвищим законом – Конституцією України. І, відповідно до статті 22 Конституції, при прийнятті нових законів або внесенні змін до тих, що діють, заборонено звужувати зміст та обсяг чинних прав і свобод громадян. А згідно з 92 статтею, винятково законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод, основи соціального захисту, засади регулювання праці й зайнятості, освіти. А 113 стаття зобов'язує Кабмін у своїй діяльності керуватися Конституцією та законами України.

ін відчувають наслідки кризи. І керівництво держав разом із профспілками долають кризу, підвищуючи якість освіти, інвестуючи в науку. Сьогодні наші європейські колеги з Інтернаціоналу освіти, Європейського комітету профспілок освіти солідарні з нами, і ми маємо підтримку на найвищому рівні наших дій щодо захисту прав освітян в Україні.

Адже все починається з учителя і якості знань. Освіта не може стати якісною без підготовлених фахівців – викладачів, учителів, вихователів. Водночас висококласні спеціалісти повинні мати відповідний статус у суспільстві, отримувати гідну заробітну плату. Не може бути так, щоб оплата за професійно виконану роботу була допомогою з безробіття.

Держава повинна задовольняти потреби особистості, а не потреби народного господарства. Хибною є думка, що функція освіти – відповідати лише вимогам держави. А навчені фахівці створюють робочі місця і для себе, і для інших. Світ потребує змін. І що більше буде кваліфікованих, грамотних спеціалістів, то краще це для суспільства, його розвитку, добробуту.

І сьогодні ми повинні створити умови для здобуття якісної освіти не за кордоном, а в рідній країні. Щоб у нас відкривалися нові підприємства, створю-

вався якісний продукт, людина, котра працює, мала гідний зарібок і чесно сплачувала податки. Освіта є основою економічного розвитку країни.

– **Поліпшити ситуацію в галузі покликані нові реформи...**

– Так, нині в освітанському середовищі триває потужна робота зі створення нового закону «Про освіту». Зауважу, що будь-який закон повинен наповнюватися змістом, на який безпосередньо впливатимуть видатки, передбачені бюджетом. Механічне прийняття закону, якщо не буде відповідного фінансового забезпечення, нічого кардинального не вирішить. Якщо ми жодного разу не виконаємо норми закону про належне фінансування, гідний рівень заробітної плати – він не працюватиме, яким би ідеальним не був.

Тож потрібно концептуально визначити, що ми сьогодні хочемо змінити. Якщо реформування нині полягатиме лише в тому, щоб закрити більшість сільських шкіл, то треба одразу сказати, де будуть навчатися діти, які там проживають. І чи гарантовано вони довозитимуться до нового місця навчання? І як планується працевлаштування вчителів, котрі втратять роботу? Тут потрібен виважений підхід.

У нашій державі сьогодні вже 1,8 мільйона безробітних громадян, і не можна допустити поповнення їх лав найбільш освіченою, інтелектуальною частиною суспільства – педагогами. Реформи у галузі, певна річ, потрібні – насамперед для розкриття всього освітнього потенціалу країни. Проте дуже важливо визначити мету, завдання й кінцеві цілі всіх змін. Чи зможуть вони функціонувати у взаємозв'язку з новими принципами економіки, чи забезпечать якісне навчання у школах та вищих навчальних закладах? І найважливіше – зміст реформ та їх ефективність для суспільства.

УЧИТЕЛЮ – МАКСИМАЛЬНУ САМОРЕАЛІЗАЦІЮ Й ПІДТРИМКУ

Визначальною фігурою у навчально-виховному процесі був і є учитель. Держава і влада повинні чесно ставитися до педагогів, до їх зайнятості, не переважувати другорядними функціями та постійними хвилюваннями за власні заробітки і добробут родини.

Педагог повинен зосередитися лише на навчально-виховному процесі. Адже освітяни багато в чому відповідають за майбутнє держави, формуючи нові покоління, здатні навчатися, створювати й розвивати найвищі людські цінності та бути патріотами своєї країни. А для цього потрібно насамперед змінити ставлення держави до освіти як до пріоритету. Ось тоді ми матимемо якість знань, еліту нації, впроваджені реформи і новий рівень життя.

Спілкувався **Максим КОРОДЕНКО**,
«Освіта України»

РЕАГУВАННЯ НА КРИТИКУ

У всесвітній мережі педагоги і науковці активно дискутують із приводу скасування наказу, що зобов'язував вищі навчальні заклади викладати дисципліни гуманітарного блоку. Зокрема, філософію й історію України.

3 лютого представники академічної спільноти й очільники відомств разом обговорили проблему. Необхідні роз'яснення надали на брифінгу в Кабінеті Міністрів України. Перед цим провели нараду з участю представників Спільноти ректорів вищих навчальних закладів, викладачів.

– Останнім часом обговорюється проблема можливого зникнення філософських українознавчих дисциплін з обов'язкового блоку викладання у вищій школі. Це пов'язано з ухваленням нового Закону України «Про вищу освіту». Особливе занепокоєння висловлювала спільнота філософів та істориків, – зауважив віце-прем'єр міністр – міністр культури України **В'ячеслав Кириленко**. – Ми усвідомлюємо необхідність збереження викладання філософських, історичних і, загалом, українознавчих дисциплін у вишах. Кількість навчальних годин лише збільшуватиметься.

За словами посадовця, колізії, що виникли у зв'язку з ухваленням нового Закону України «Про вищу освіту» і скасуванням переліку обов'язкових дисциплін, буде вирішено через напрацювання й оприлюднення нового наказу Міністерства освіти і науки. Він міститиме всі необхідні рекомендації для автономних університетів щодо збереження обов'язкового викладання історії, філософії, історії української культури і низки інших дисциплін.

Він наголосив: академічна спільнота, ректори й усі зацікавлені фахівці галузі зможуть брати участь у напрацюванні рішень щодо цієї проблематики. Відповідні робочі групи незабаром будуть створені при МОН. До того ж ці фахівці ма-

ДОЛЯ ГУМАНІТАРНОГО БЛОКУ

ФІЛОСОФСЬКО-УКРАЇНОЗНАВЧІ ДИСЦИПЛІНИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ БУДУТЬ ЗБЕРЕЖЕНІ

тимуть можливість долучитися до створення нових державних стандартів освіти, які міститимуть оновлений перелік компетенцій випускників згідно з новим законом.

РЕКОМЕНДАЦІЇ БУДУТЬ...

На думку міністра освіти і науки **Сергія Квіта**, університетська автономія розповсюджена в усьому світі й передбачає вибір навчальних предметів самими вищими навчальними закладами. А наказ, скасований освітанським відомством, стосувався двадцяти дисциплін, до яких увійшли багато інших, зокрема фізичне виховання й охорона праці в галузі. Дискусія ж зазвичай триває у соціальних мережах, наприклад, у Фейсбуку.

– Нашу громадськість хвилюють чотири предмети, які ми умовно називаємо українознавчо-філософським циклом. Це – українська мова, історія України, філософія, історія української культури, – каже

міністр. – Ми розглядаємо не лише розвиток цих дисциплін, а й усі зміни навчального процесу, що відбуватимуться з наступного року.

Найбільш помітними змінами стануть ті, що будуть пов'язані з вибірковістю предметів.

– Відбудеться зменшення навчального навантаження викладачів з 900 годин до 600. Адаже наші педагоги не мають можливості займатися науковою роботою. Ми будемо інакше організовувати навчальний процес, – розповів Сергій Квіт. – Також маємо дати рекомендації: як реалізуватиметься вибірковість в університетах. Це стосується всіх кафедр та навчальних предметів. Студенти зможуть обирати не менш як 25% дисциплін, таким чином формуючи траєкторію власного навчання.

ЗА ІНТЕГРОВАНІ КУРСИ

Незабаром МОН оприлюднить спеціальний наказ із ре-

комендаціями на «перехідний період»: як саме потрібно організувати навчальний процес згідно з положеннями нового Закону «Про вищу освіту». Рекомендації стосуватимуться навчального навантаження, вибору та «презентації» предметів.

– Ми будемо заохочувати університети, кафедри і викладачів робити цікаві інтегровані курси. Наслідком імплементації нового закону повинно стати зростання якості навчання. Зокрема, запровадження принципів конкуренції між викладачами кафедр, – наголосив Сергій Квіт.

Наступним кроком у роботі МОН стане створення робочих груп із розробки стандартів освіти, які планується оновити для всіх дисциплін. Міністр зазначив:

– Існує низка надзвичайно важливих предметів. Наприклад, англійська мова. Вона має викладатися в усіх університетах і буде прописана в компетенціях. Система її вивчення дуже структурована, можна чітко визначити, якого рівня вимагається англійська для випускників.

Дарина МАТАТ, «Освіта України»

МАЮ ДУМКУ

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАКОНУ

Ректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка Леонід ГУБЕРСЬКИЙ:

– Проведена нарада була потрібна не лише для громадськості, щоб отримати відповіді на запитання, які схвилювали. Вона надзвичайно важлива для нас – університетської спільноти.

Сьогодні обговорено не просто цикли дисциплін та кількість кредитів. Аналізувалися значно глибші процеси, які сьогодні переживає освіта: і початкова, і середня, і вища школа.

Йшлося про те, що процес реформування, зокрема вищої освіти, вимагає нових підходів. Триває імплементація Закону «Про вищу освіту», в розробці якого ми брали активну участь. На часі – створення підзаконних актів, що потребують подальшої розробки. Зокрема – державні стандарти. Але при всій специфіці ВНЗ (технічних, політехнічних, гуманітарних, класичних) має бути стрижнева магістральна лінія – виховання українського громадянина. І необхідність цього, як ніколи, підтверджена сьогоднішніми реаліями.

Тому ми просили МОН спільно розробляти стандарти. Ми готові над цим працювати. Попереду – копітка робота.

ЯКІСТЬ ОСВІТИ

Директор Інституту історії України НАН України Валерій СМОЛІЙ:

– Ніколи не мав сумнівів щодо доцільності вивчати історію на будь-якому етапі людського життя. Первинні знання ми закладаємо в школі, згодом на них нашаровуємо інший рівень знань: чи то з мас-медійного простору, чи з вищої школи.

Викладання історії є дуже важливим. Вона дає не тільки відповіді щодо нашого місця в суспільстві, розповідає про соціальне минуле. Історія дає перспективу мислення щодо нашого місця у цивілізаційному розвитку суспільства і світу в цілому.

Нам необхідно поглиблювати знання з усіх суспільствознавчих дисциплін, зокрема з історії. Мене хвилює якість знань, що ми імплантуємо в суспільство, в голови молодих людей, які навчаються за шкільною партою і в студентській аудиторії.

Якість освіти має постійно і неухильно підвищуватися. Ми повинні продукувати якісні, нові знання, які молодь хотіла б засвоювати, могла використовувати у житті.